

## A TATTVA nyelvhasználatára jellemző szanszkrit és bengáli kifejezések, valamint magyar szavak helyesírása

### *Dőlt betű használata*

- A magyar szövegben előforduló idegen közszavakat dőlt betűvel írjuk (pl. *bhakta*).
- Az idegen tulajdonneveket nem dőlt betűvel írjuk (pl. Vyāsadeva, Vṛndāvana).
- A tulajdonnevekből képzett közszavakat nem döntjük (pl. kurukṣetrai).
- Ha a kötőjellel kapcsolt összetett szó előtagja magyar szó, az előtagot nem, az utótagot azonban dőlttel írjuk (pl. kaszt-*brāhmaṇa*).
- Ha a kötőjellel kapcsolt összetett szó előtagja tulajdonnév, az előtagot és az utótagot sem írjuk dőlttel (pl. Vṛndāvana-dhāma).
- Ha a kötőjellel kapcsolt összetett szó előtagja idegen közszó, azt dőlttel, a magyar utótagot azonban nem dőlttel írjuk (pl. *mūrti*-imádat).
- Ha a kötőjellel kapcsolt összetett szó elő- és utótagja is idegen közszó, értelemszerűen mindkettőt dőlttel írjuk (pl. *dhāmādi-tattva*).
- A név szerves részét képező közszót nem írjuk dőlttel (pl. Śyāmasundarī mātājī, Śyāmasundarī Devī Dāsī).
- A BHF-en alkalmazott elv szerint az idegen szó ragját is dőlttel írjuk (pl. *bhaktákkal*). (A *bhaktákkal* írásmód egyébként szintén helyes, egyes indológusok ezt használják.)
- A szövegekben gyakran fordulnak elő könyv- és folyóiratcímek, ezeket dőlt betűvel írjuk (pl. *Bhagavad-gītā*, *Születésen és halálon túl*; *Tattva*, *Magyar Nyelvőr*).
- A könyv-, tanulmány vagy fejezetcímekben megjelenő idegen szavakat nem döntjük.
- Ha egy szöveg dőlt betűvel van írva, abban az eredetileg dőlt betűvel írandó szavakat, címeket nem döntjük.
- Vastaggal szedett szövegben nem döntjük az idegen szavakat.

### *Isten, Istenre utaló szavak, az Isten szóból képzett szavak*

- |                                           |                               |
|-------------------------------------------|-------------------------------|
| • Abszolút Igazság (amikor Istenre utal)  | • Kṛṣṇa-tudat                 |
| • Bhagavān                                | • Legfelsőbb                  |
| • Brahman                                 | • Legfelsőbb Abszolút Igazság |
| • caitanyaizmus                           | • Legfelsőbb Atya             |
| • Felsőlélek                              | • legfelsőbb egész            |
| • Isten, Úr                               | • Legfelsőbb Irányító         |
| • Isten, a Legfelsőbb Személy             | • Legfelsőbb Önvaló           |
| • Isten, az Abszolút Személy              | • Legfelsőbb Lény             |
| • istencsapás                             | • Legfelsőbb Lélek            |
| • istenhit                                | • Legfelsőbb Létező           |
| • istenhívő                               | • Legfelsőbb Szellem          |
| • (az) Istenség Legfelsőbb Személyisége   | • Legfelsőbb Személy          |
| • istenszeretet                           | • Legfelsőbb Teremtő          |
| • Isten-tudat / istentudat                | • Legfelsőbb Úr               |
| • Kṛṣṇa-hit                               | • Paramātmā                   |
| • krisnás                                 |                               |
| • Transzcendens (de: transzcendens világ) |                               |

### *Két szanszkrit szó szoros kapcsolatban egymás mellett azonos formára törekszik*

- *gauḍīya-vaiṣṇava* (*gauḍīya* vaisnava helyett)
- Hemāṅgī mātājī (Hemāṅgī *mātājī* helyett)

- *bhakti-yoga* (*bhakti-jóga* helyett)
- *Vṛndāvana-dhāma* (*Vṛndāvana-dhāma* helyett)
- DE! **magyar-szanszkrit összetétel** esetén: *kaszt-brāhmaṇa*, *mūrti*-imádat

#### *Köznevek – sampradāyák*

- |                                      |                                                                                  |
|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| • <i>Brahma-sampradāya</i>           | • <i>Śaṅkara-sampradāya</i>                                                      |
| • <i>Gauḍīya-vaiṣṇava-sampradāya</i> | • <i>Śrī-sampradāya</i>                                                          |
| • <i>Kumāra-sampradāya</i>           | • <i>Vaiṣṇava-sampradāya</i> [jelzős szerkezetként: <i>vaiṣṇava-sampradāya</i> ] |
| • <i>Madhva-sampradāya</i>           |                                                                                  |
| • <i>Rudra-sampradāya</i>            |                                                                                  |

#### *Köznevek – szanszkrit összetett szavak (példák)*

- |                           |                           |
|---------------------------|---------------------------|
| • <i>aśvamedha-yajña</i>  | • <i>guru-paramparā</i>   |
| • <i>ātmārāma-śloka</i>   | • <i>iṣṭa-goṣṭhī</i>      |
| • <i>bhagavat-tattva</i>  | • <i>karma-yoga</i>       |
| • <i>bhāgavata-bhakta</i> | • <i>mahā-mantra</i>      |
| • <i>bhāgavata-dharma</i> | • <i>pañca-tattva</i>     |
| • <i>bhakti-śāstrī</i>    | • <i>rāgānuga-bhakta</i>  |
| • <i>bhakti-vaiṣṇava</i>  | • <i>rājasūya-yajña</i>   |
| • <i>dhāmādi-tattva</i>   | • <i>śaḍ-darśana</i>      |
| • <i>ekadaṇḍi-svāmī</i>   | • <i>saṅkīrtana-yajña</i> |
| • <i>Gāyatrī mantra</i>   | • <i>tridaṇḍi-gosvāmī</i> |
| • <i>grhastha-āśrama</i>  | • <i>tridaṇḍi-svāmī</i>   |

#### *Köznevek – személynévvel kezdődő köznévként (szanszkrit összetételek)*

- |                                                             |                           |
|-------------------------------------------------------------|---------------------------|
| • <i>govardhana-pūjā</i> (a szertartás) <i>hari-kīrtana</i> | • <i>viṣṇu-tattva</i>     |
| • <i>hari-saṅkīrtana</i>                                    | • <i>vraja-gopīk</i>      |
| • <i>indra-pūjā</i> (a szertartás)                          | DE:                       |
| • <i>kṛṣṇa-prema</i>                                        | • <i>Prabhupāda-mūrti</i> |
| • <i>viṣṇu-māyā</i>                                         | • <i>Gautama-gotra</i>    |

#### *Köznevek – yugák*

- *satya-yuga* (*satya-kor*), ill. *kṛta-yuga* (*kṛta-kor*)
- *tretā-yuga* (*tretā-kor*)
- *dvāpara-yuga* (*dvāpara-kor*)
- *kali-yuga* (*kali-kor*)

#### *Népek, népelemek, népcsoportok*

*siddhák, cāraṇák, dānavák, daityák, kirāták, hūṇák, āndhrák, pulindák, pulkaśák, ābhīrák, śumbhák, yavanák, khasák, dānavák*

#### *Szanszkrit szóból magyar képzővel képzett szavak*

*vaiṣṇava* – vaishnavizmus

*japa* – dzsapázni

*brāhmaṇa* – bráhmanikus

Az újonnan képzett szó leírása a magyaros átírás szerint tűnik helyesnek, az egységes szövegkép miatt ilyen esetekben mégis alkalmazható a diakritikus jeles átírás: *vaiṣṇavizmus, japázni, brāhmaṇikus*.

#### *Meghonosodott szavak:*

jóga, mantra, karma, ájurvéda

#### *Szentírások, irodalom*

*Atharva-veda*

*āyur-veda*

*Bādarāyaṇa-vedānta-sūtra*

*Bhāgavata-purāṇa*

*Bhagavad-gītā*  
*Bhakti-rasāmṛta-sindhu*  
*dhanur-veda*  
*gāndharva-veda*  
*Īsopaniṣad*  
*itihāsák*  
*Jyotiṣa-veda*  
*Kṛṣṇa-saṅgati*  
*Mādhurya-kādambinī*  
*mahā-purāṇa*  
*Manaḥ-śikṣā*  
*Manu-saṁhitā*  
*Na pāraye 'ham*  
*Padma-purāṇa*  
*purāṇák*

*Ṛg-veda*  
*Śrī Īsopaniṣad*  
*Śrīmad-Bhāgavatam*  
*Śuddha-bhakti-cintāmaṇi*  
*Śvetāśvatara-upaniṣad*  
*Sāma-veda*  
*Sthāpana-veda*  
*Upadeśāmṛta*  
*upaniṣadok*  
*Veṇu-gītā*  
*Vedānta-sūtra*  
*veda, vedák; a négy veda*  
*de: védikus irodalom*  
*Yajur-veda*

*Tulajdonnevek – családok, dinasztikák*

a Kuruk, a Yaduk, a Vṛṣṇik, a Vasuk, a Pracetāk, a Pāṇḍavák, a Marutok, az Ādityák  
Árpád-ház, Kuru-dinasztia, Yadu-család, Kiss család

*Tulajdonnevek – csillagnevek*

Föld, Hold, Nap – tulajdonnévi értelemben  
föld, hold, nap – hétköznapi használatban  
Vaikuṇṭha-bolygók (minta: Nagy Medve-csillagok)  
Uránusz bolygó

*Tulajdonnevek – földrajzi nevek*

Bhārata-varṣa  
Brahma-loka (Brahmaloka)  
Dvārakā-dhāma  
Dvārakā-purī (Dvārakāpurī)  
Hari-dhāma  
Krisna-völgy (Krisna-völgyi)  
Kṛṣṇa-loka (Kṛṣṇaloka)  
Kailāsa-hegy  
Keśī-tīrtha  
Ketumāla-varṣa

Khāṇḍava-erdő  
Meru-parvata  
Svarga-loka (Svargaloka)  
Vṛndāvana-dhāma  
Vrajabhūmi  
sós vizű óceán  
Okozati-óceán  
tejóceán, de Tejóceán, ha  
Kṣīrodakaśāyī Viṣṇuról van  
szó

*BBT által rögzített:*

Dvārakā  
Mathurā  
Navadvīpa  
Vraja-dhāma (Új-Vraja-dhāma)  
Māyāpur  
Vṛndāvana

*Magyar nyelvben meghonosodott:*

Benáresz  
Váránaszi  
Újdelhi  
Gangesz  
Dzsajpur

*Kétnevű helységek:*

Bombay (1997 óta a hivatalos elnevezés Mumbai, de történelmi kontextusban, beszélt  
nyelvben sokszor a Bombayt használjuk.)

Kalkutta (2001 óta a hivatalos elnevezés Kolkata, de történelmi kontextusban, beszélt nyelvben sokszor a Kalkuttát használjuk.)  
Madrász (1996 óta a hivatalos elnevezés Chennai, de történelmi kontextusban, beszélt nyelvben sokszor a Madrást használjuk.)

*Tulajdonnevek – intézménynevek*

International Society for Krishna Consciousness (ISKCON)  
Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége  
Hungarian Society for Krishna Consciousness  
Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége (MKTHK) / (Kṛṣṇa-tudatú)  
Bhaktivedanta College, Hungary  
Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola (BHF); Bhaktivedanta hittudományi főiskolai  
The Bhaktivedanta Book Trust (BBT); (Bhaktivedanta Könyv Tröszt)

*Tulajdonnevek – swami, svāmī*

ISKCON-guruk: swami (pl. Śivarāma Swami)  
Śrīla Prabhupāda előtti *ācāryák*: svāmī (pl. Śrīdhara Svāmī, Jīva Gosvāmī)

*Tulajdonnevek – személynév köznév minőségjelzőjeként*

|                                                                     |                                 |
|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------|
| Govinda prabhu                                                      | Devadatta kagylókürt            |
| Hemāṅgī mātājī                                                      | Kaustubha ékkő (drágakő)        |
| Juli néni                                                           | Sāṁvartaka felhő                |
| Maya démon                                                          | Sudharmā gyűléscsarnok          |
| Navab Huszein sah                                                   | Syamantaka ékszer               |
| Pūtanā boszorkány                                                   | Sudarśana <i>cakra</i> (korong) |
| Tuṅgavidyā gopī                                                     | Śrīvatsa jel                    |
| Surabhi tehén (a tehének ősanyja)                                   |                                 |
| Gāṇḍīva íj (az egyetlen Gāṇḍīva nevű íj)                            |                                 |
| Pārijāta virág (a földi <i>pārijāta</i> -virágok mennybéli ősanyja) |                                 |

*Tulajdonnevek – személynév köznév minőségjelzőjeként, amikor a köznév a név részévé vált*

|                   |                           |
|-------------------|---------------------------|
| Bhakti Devī       | Nārada Ṛṣi                |
| Govardhana Lāla   | Parīkṣit Mahārāja         |
| Hemāṅgī Devī Dāsī | Svāyambhuva Manu          |
| Manorama Dāsa     | Tulasī Devī (Tulasī-devī) |

*Tulajdonnevek – történelmi, mitológiai személyek nevének szerves részét alkotó állandó jelzős kapcsolatok*

|                        |                                     |
|------------------------|-------------------------------------|
| Ananta Śeṣa            | Mahātma Gandhi (meghonosodott alak) |
| Keresztelő Szent János | Nagy Sándor                         |
| Mahā-Viṣṇu             | Śrī Kṛṣṇa                           |
| Mahātmā Vidura         | Sadā Śiva                           |
| Maharṣi Bhṛgu          | Szűz Mária                          |

*Ünnepek*

|                            |                |
|----------------------------|----------------|
| Govardhana-pūjā (az ünnep) | Rāma-navamī    |
| Nṛsiṁha-caturdaśī          | Śrī Janmāṣṭamī |

*Fegyverek*

*antardhānāstra*  
*brahmāstra* / *brahmā*-fegyver  
*daṇḍāstra*

DE: Gāṇḍīva íj

*Vegyes összetételek*

*Birtokos jelzős és főneves minőségjelzős összetételek:*

*aśvamedha*-áldozat (vö.: lóáldozat)  
*bhāgavata*-könyv (vö.: istennő)  
*brāhmaṇa*-zsinór (*bráhmana*-zsinór) (vö.: paplak)  
*mūrti*-imádat (*múrti*-imádat) (vö.: szoborleleplezés)  
*sannyāsa*-avatás (vö.: hídavatás, tisztavatás)  
*vedānta*-magyarázat (vö.: bibliamagyarázat)  
*brāhmaṇa*-gyilkosság  
*arcā*-inkarnáció  
*kali*-kor  
*kali*-korszak (de: Kali korszaka)  
Kalki-inkarnáció  
Kṛṣṇa-könyv  
*mūrti*-forma  
Nārāyaṇa-forma  
*paugaṇḍa*-kor (vö.: gyermekkor)  
*rāsa*-tánc (vö.: menyasszonytánc)  
*rājasūya*-áldozat  
*sannyāsa*-bot  
*sannyāsa*-fogadalom  
*saṅkīrtana*-mozgalom  
*satya*-kor (vö.: aranykor)  
*svayaṁvara*-szertartás  
*varṇāśrama*-rendszer  
*tulasī*-levél

*Fajtajelölő összetételek:*

*āveśa*-inkarnáció  
*śakti*-fegyver (vö.: atomfegyver)  
banjanfa  
*cakora*-madár  
*campaka*-virág  
*candramaṇi*-drágakő  
*duṇḍubhi*-dob (üstdob)  
*guṇjā*-karkötő (aranylánc)  
*kuśa*-fű  
*mādhvika*-nektár  
*prājāpatya*-áldozat  
*rājasūya*-áldozat  
*surabhi*-tehenek  
*tamāla*-fa (vö.: almafa)  
*tulasī*-növény  
(kaszt-*brāhmaṇa*)

### *Különírt kapcsolatok:*

*bhakta* fiú  
*brāhmaṇa* bölc  
*brāhmaṇa* család  
*brāhmaṇa* fiú (minta: gyermek király)  
*brāhmaṇa* iskola  
*brāhmaṇa* közösség (*brāhmaṇa*-közösség)  
*brāhmaṇa* kaszt (*brāhmaṇa*-kaszt)  
*kṣatriya* király  
*māyāvādī* iskola  
*sāṅkhya* filozófia  
*sannyāsa* rend (*sannyāsa*-rend)  
*śūdra* tehenész  
*vaiśeṣika* filozófia (minta: zsidó filozófia, újkori filozófia)  
*varṇāśrama*-társadalom  
*vedānta* filozófia

### *Tulajdonnevek magyarázószóval:*

Gāṇḍīva íj (az egyetlen Gāṇḍīva nevű íj)  
Pārijāta virág (a földi *pārijāta*-virágok mennybéli őszanyja)  
Sudharmā gyűléscsarnok  
Surabhi tehén (a tehenek őszanyja)  
Syamantaka ékszer  
Sudarśana *cakra* (korong)

### *Eltérések a magyar helyesírástól*

- vonatkozó névmások (aki, ami) állatok esetében *ami*, de tehenek, valamint a személyhez közel álló állatok (háziállatok) esetében lehet *aki* [pl.: „Nagyon szerettem a Bodrit, aki minden reggel vidám csaholással üdvözölt.”]
- evilági (írható egyben a túlvilági ellentétéként, vallási kontextusban)
- az ünnepeket nagybetűvel írjuk, pl. Janmāṣṭamī (érzelmi alapú nagy kezdőbetűsítés, főleg egyházi eredetű ünnepek esetében elfogadott)
- az Istenre vonatkozó személyes névmásokat és ragozott alakjaikat (pl. Ő, Nála, Vele) nagy kezdőbetűvel írjuk. [Az Istenre vonatkozó „aki”, „maga” névmás azonban mindig kis kezdőbetűs.]

### *Egyéb*

- a *Śrī* és az utána következő szó általában nagybetűvel kezdődik
- szanszkrit közsavak előtt névelő (pl. a *māyā* hatása alatt)
- gyakran használt szavak, melyeket célszerű helyettesíteni: végezni, folyamat, gyakorol, ember, elfogad, helyzet stb.
- hazatérni, vissza Istenhez helyett: hazatérni Istenhez, vagy visszatérni Istenhez
- óh, Arjuna helyett: ó, Arjuna
- szanszkritul
- páros szavak legtöbbször egyes számban állnak (pl. lótuszláb)

## Rövidítések

Ha valamit (címet, szerző nevét stb.) rövidítünk, azt a szövegben, lábjegyzetben (pl.: *Bhagavad-gītā*, a továbbiakban: *Bhg.*) vagy külön listában („Rövidítések”) jelezzük. Az alábbi műveket így rövidítsük:

| Mű címe                    | Rövidítés    | pl.:                |
|----------------------------|--------------|---------------------|
| -----                      |              |                     |
| <i>Bhagavad-gītā</i>       | <i>Bhg.</i>  | <i>Bhg.</i> 10.8.   |
| <i>Śrīmad-Bhāgavatam</i>   | <i>Bhāg.</i> | <i>Bhāg.</i> 1.1.1. |
| <i>Caitanya-caritāmṛta</i> | <i>Cc.</i>   | <i>Cc.</i> 1.1.12.  |

- A *Caitanya-caritāmṛta* esetén az *Ādi-līlāra* 1., a *Madhya-līlāra* 2., az *Antya-līlāra* pedig 3. részként hivatkozunk.
- Kerüljük a ld. rövidítést (hiszen ezzel csak 2 betűt nyernénk; írjuk ki, hogy „lásd”).
- Az évszázadok esetében szintén ne rövidítsünk, tehát mindig írjuk ki a század szót, például: 17. század; a XX. században.
- A szerző által tett megjegyzések formátuma: (A Szerző) (Kiemelés tőlem – X. Y.).
- A % jel mindig tapad a számhoz (pl.: 99%).